



Fakulteta za zdravstvo
Jesenice
Faculty of Health Care
Jesenice

Diplomsko delo
Visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje
ZDRAVSTVENA NEGA

**POMEN ŠOLE ZA STARŠE Z VIDIKA
PARTNERSTVA IN STARŠEVSTVA**

**THE IMPORTANCE OF SCHOOL FOR
PARENTS IN TERMS OF PARTNERSHIP
AND PARENTHOOD**

Mentorica: Erika Povšnar, pred.

Kandidatka: Sajra Muratović

Jesenice, december, 2014

ZAHVALA

Pri nastajanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorici Eriki Povšnar, pred. za strokovno pomoč, potrpežljivost, svetovanje in spodbujanje.

Zahvaljujem se vodstvu in izvajalcem šol za starše v Zdravstvenem domu Kranj in Škofja Loka, za pomoč pri izvajanju raziskave. Prav tako gre zahvala vsem udeležencem šol za starše, ki so si vzeli čas in rešili ankete.

Posebna zahvala moji družini, ki me je spodbujala, bila potrpežljiva in ki je verjela vame.

POVZETEK

Teoretična izhodišča: Namen šole za starše je podati bodočim staršem osnovne informacije in znanja o nosečnosti, porodu in poporodnem obdobju. Dosedanje delo je z vidika zdrave družine pokazalo potrebo, da zdravstvo poskrbi tudi za osnovno informiranje o partnerski in novi starševski vlogi, v katero vstopajo udeleženci.

Cilj: Cilj raziskave je predstaviti vlogo šole za starše z vidika partnerstva in starševstva, s poudarkom na zadovoljstvu udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva, ter potrebah in pripravljenosti udeležencev na bodočo starševsko in partnersko vlogo.

Metoda: Raziskava je temeljila na deskriptivni metodi empiričnega raziskovanja in kvantitativnem raziskovalnem pristopu. Namenski, nenaključni vzorec je zajemal 100 udeležencev šole za starše v Zdravstvenih domovih v Kranju in Škofji Loki. Podatki so bili zbrani s pomočjo pisnega vprašalnika. Sodelovalo je 72 udeležencev šol za starše (72 % realizacija vzorca). Podatke smo obdelali s pomočjo statističnega programa SPSS 19.00.

Rezultati: V raziskavi ugotavljamo, da so udeleženci šole za starše v visoki meri zadovoljni z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva ($PV = 4,17$) in z vidika starševstva ($PV = 4,22$). Statistično pomembnih razlik v zadovoljstvu med ženskami in moškimi z vidika partnerstva ($t = - 0,774$; $p = 0,442$) in starševstva ($t = - 1,071$; $p = 0,288$) nismo ugotovili. Osebno komunikacijo med partnerjema so udeleženci najbolj enotno izpostavili kot najbolj pomembno za dobro partnerstvo ($PV = 4,56$; $SO = 0,63$) in dobro starševstvo ($PV = 4,69$; $SO = 0,52$). Dobra polovica 63,9 % udeležencev meni, da bodo teoretična znanja v celoti, 23,6 % pa delno prenesli v prakso.

Razprava: Šola za starše je zdravstveno vzgojni program, ki je pomemben tudi z vidika usposabljanja za partnerstvo in bodoče starševstvo. Tem vsebinam, s poudarkom na komunikaciji oz. kakovostnem osebnem pogovoru med partnerjema bi bilo ob tradicionalnih vsebinah v prihodnosti potrebno posvetiti več pozornosti.

Ključne besede: šola za starše, družina, starševstvo, partnerstvo, vloga matere in vloga očeta

SUMMARY

Theoretical elements: The purpose of parenthood is to provide prospective parents with basic information and knowledge about pregnancy, childbirth and the postpartum period. Previous work from the perspective of healthy families showed the need for health care will also provide basic information about the partnership and the new parental role, in which they enter the participants.

Objectives: The aim of this research is to present the role of parenthood in terms of partnership and parenthood, focusing on participants' satisfaction with the content of parenthood in terms of partnership and parenthood, and the needs and readiness of the participants to a future partner and parental role.

Method: The study was based on the descriptive method of empirical research and quantitative research approach. Dedicated, non-random sample included 100 participants of parenthood in Health Centres in Kranj and Škofji Loki. Data were collected by means of a written questionnaire. 72 participants attended the school for parents (72% realization of the sample). Data was analyzed using SPSS statistical program 19:00.

Results: In this study, we find that the participants of parenthood high degree satisfied with the content of parenthood in terms of partnership (PV = 4,17) and in terms of parenting (PV = 4,22). Statistically significant differences in satisfaction between women and men in terms of partnerships ($t = - 0,774$; $p = 0,442$) and parenthood ($t = - 1,071$; $p = 0,288$) was observed. Personal communication between partners, participants most uniformly identified as most important for a good partnership (PV = 4,56; SO = 0,63) and good parenting (PV = 4,69; SO = 0,52). More than half 63,9 % of participants consider that the theoretical knowledge, as a whole, 23,6 % were partially translated into practice.

Discussion: School for parents is a health educational program, which is also important in terms of training for future partnership and parenthood. This content and transfer into practice would be necessary in the future more attention.

Key words: school for parents, family, parenting, partnership, the role of the mother and father role

KAZALO

1	UVOD	1
2	TEORETIČNI DEL	3
2.1	DRUŽINA	3
2.2	PARTNERSTVO IN STAŠEVSTVO.....	4
	2.2.1 Partnerstvo	4
	2.2.2 Starševstvo – materinska in očetovska vloga	5
2.3	ŠOLA ZA STARŠE	8
	2.3.1 Predporodna zdravstvena vzgoja – šola za starše.....	8
	2.3.2 Pomen šole za starše za partnerstvo in starševstvo	10
	2.3.3 Vloga diplomirane medicinske sestre.....	11
3	EMPIRIČNI DEL	12
3.1	NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA	12
3.2	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA.....	12
3.3	RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.....	13
	3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov	13
	3.3.2 Opis merskega instrumenta	13
	3.3.3 Opis vzorca	14
	3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov	15
3.4	REZULTATI	15
3.5	RAZPRAVA.....	25
4	ZAKLJUČEK	29
5	LITERATURA	31
6	PRILOGA	
6.1	ANKETA	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zanesljivost merskega instrumenta	14
Tabela 2: Dejavniki, ki vplivajo na kvalitetno partnerstvo in starševstvo	15
Tabela 3: Zadovoljstvo udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva	16
Tabela 4: Pomembnost vsebin šole za starše za dobro partnerstvo.....	17
Tabela 5: Pomembnost vsebin za dobro starševstvo	18
Tabela 6: Kako si udeleženci predstavljajo sebe in partnerja v partnerski in starševski vlogi	19
Tabela 7: Mnenja udeležencev o pozitivnem vplivu šole za starše na partnerski odnos	19
Tabela 8: Stopnja strinjanja s trditvami (o partnerstvu in starševstvu)	20
Tabela 9: Ocena udeležencev o obsegu pridobljenih informacijah v šoli za starše	23
Tabela 10: Viri informacij o poteku šole za starše	23
Tabela 11: Viri informacij o partnerstvu in starševstvu	25
Tabela 12: Mnenja udeležencev o uporabi vsebin oziroma znanj v praksi.....	25

1 UVOD

Partnerstvo in starševstvo sta dva temeljna odnosa, ki se udejanjata in razvijata v družini (Skubic, 2007). Družina je življenjska skupnost oseb v okviru zasebnega gospodinjstva. To je življenjska skupnost staršev (obeh ali enega) in neporočenih otrok, ki živijo z njima oziroma z enim od staršev. Starost otrok ni omejena, vendar pa le-ti nimajo svoje družine oziroma ne živijo v zunajzakonski skupnosti. Pod pojem družina spada še življenjska skupnost moškega in ženske, ki sta sklenila zakonsko zvezo, ter življenjska skupnost partnerjev, ki živita v zunajzakonski skupnosti (Registrski popis, 2011).

Ko začneta partnerja skupno življenje, oblikujeta neki temeljni odnos, ki bo kasneje vplival na oblikovanje odnosov v družini. Opraviti morata določene naloge, ki so pomembne za delovanje družine. Da zadovoljivo opravita te naloge, morata razviti dve sposobnosti in ti dve sposobnosti sta dopolnjevanje drug drugega in vzajemno prilagajanje. V partnerstvu ni prostora za popolno neodvisnost, temveč le za soodvisnost (Gruden, 2004).

Partnerja igrata dve pomembni vlogi: najprej sta drug drugemu partnerja, nato pa tudi starša. Oba odnosa, obe vlogi sta med seboj smiselno, obojestransko in tesno povezani, istočasno pa sta tudi zelo različni. Temeljna razlika je v pogojnosti oziroma brezpogojnosti odnosa (Skubic, 2007).

Danes vemo, da je izobraževanje eden od odločilnih dejavnikov za izboljšanje in ohranjanje zdravja družine, s tem pa tudi partnerstva in starševstva. Skrb za zdravje staršev in novorojenčka se ne začne ob rojstvu ali po njem, pač pa v najzgodnejših začetkih njegovega nastajanja, v prenatalnem obdobju ali celo pred tem. Materinske šole oziroma šole za starše so pri tem vsekoli imele pomembno vlogo, ki danes ni nič manjša, kot je bila nekdanj (Povšnar, 2007).

V diplomski nalogi bomo partnerstvo in starševstvo obravnavali v okviru nastajanja nove družine. Namen v empiričnem delu predstavljene raziskave je, predstaviti šolo za starše z vidika partnerstva in starševstva, ugotoviti zadovoljstvo udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva in ugotoviti mnenja udeležencev o potrebah po izobraževanju in pripravljenosti na novi vlogi partnerja in starša.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 DRUŽINA

V literaturi obstaja veliko različnih definicij družine - različne stroke različno razumejo isti pojem. Zato je naloga strok in znanosti na tem področju pomembna, hkrati pa ni lahka, saj mora biti definicija družine razlikovalna, ki bo zajemala tiste bistvene dimenzije družin, ki družino konstituirajo in hkrati razločujejo od podobnih oblik vsakdanjega življenja ljudi. Definicija mora tudi biti inkluzivna (nediskriminatorna), ki bo zajela vse oblike in načine življenja in na koncu mora definicija še biti operativna, ki bo torej učinkovita, tako da jo bo mogoče uporabljati v državno administrativnem in raziskovalno informacijskem delu (Rener, 2006).

Družina je definirana kakor odnos med starši in otroci ali katerokoli drugo razmerje, v katerem so ljudje povezani s predniki, poroko ali s posvojitvijo. Družina tvori ekonomsko enoto in skrbi za otroke in druge družinske člane. Glavne naloge družine so skrb za otroke, da bodo odrasli v odgovorne osebe, ekonomska in emocionalna preskrba (Lamanna, Czenvinski Reidmann, 2012).

UNECE (United Nations Economic Commission for Europe, Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo) je družino definirala v ožjem smislu kot jedrno družino, katero predstavljata dve osebi ali več, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezani z zakonsko zvezo, zunajzakonskim razmerjem ali starševskim razmerjem (Keilman, 2003). To pomeni, da se med družine uvrščajo pari brez otrok, pari z enim ali več in eden od staršev z enim ali več otroki (Rener, 2006).

Med funkcijami družine izpostavljajo avtorji (Tušak, Tušak, Tušak, 2003, str. 12-14) biološko-reproduktivno funkcijo, ekonomsko funkcijo, ki pomeni da je družina ohranila predvsem potrošniško funkcijo, zaščitniško funkcijo, v kateri družina vsem svojim članom zagotavlja pomoč, varnost in zaščito. Sledi ji vzgojno-izobraževalna funkcija, za katero je značilno, da je družina prva, ki vzgaja otroka, s tem mu daje družbeno priznane vzorce vedenja in oblikuje njihov odnos do ljudi. Socializacijska funkcija

pomeni, da mora otrok v procesu socializacije osvojiti in izdelati svoje predstave o svetu, načinu mišljenja, čustvovanju, komunikaciji. Pod čustveno funkcijo razumemo, da je družina čustvena enota, ki temelji na medosebni privlačnosti in ljubezni.

2.2 PARTNERSTVO IN STARŠEVSTVO

2.2.1 Partnerstvo

Partner (partnerica) je oseba, ki živi z nekom skupno življenje, v kateri je pomembno medsebojno sodelovanje, razumevanje (Slovar slovenskega knjižnega jezika, b.l.).

Partnerstvo je zveza med dvema bitjema. Partnerstva vseh vrst nastajajo, kadar oba partnerja verjameta, da jima združitev energije, talentov in sredstev prinaša večjo korist, kakor če ostaneta sama (Carter-Scott, 2000 povz. po Rozman, 2009).

Odločilni dejavnik za kakovost partnerstva in srečne družine je osebna komunikacija med partnerjema. Vsak od partnerjev prinese v partnerski odnos svoj vzorec osebne komunikacije. Poleg tega, da je komunikacijski vzorec obeh partnerjev v vsem tem vsaj deloma različen prinaša vsak od njiju v skupno življenje tudi nekaj slabih komunikacijskih navad. Tako nov odnos ni le priložnost, ampak nuja, da se človek uči novega vzorca za osebno in delovno komunikacijo (Ramovš, Povšnar, 2009). Če je zakon staršev funkcionalen, dobijo otroci možnost, da postanejo funkcionalne, zrele in samostojne osebnosti (Gostečnik, 2011). Engl in Thurmeier (2005) sta zapisala deset komunikacijskih pravil, ki jih razdelita v spretnosti govorjenja in spretnosti poslušanja. Med spretnostmi govorjenja navajata odprtost za izražanje občutkov in potreb, govorjenje v prvi osebi, govorjenje o konkretnih dogodkih in okoliščinah, lotevanja vsebin, ki so zanj pomembna in pripovedovanje o dejanskem obnašanju v določenih okoliščinah. Med spretnosti poslušanja pa izpostavljata: sprejemajoče poslušanje, odprto spraševanje, izražanje občutkov, pohvala ter povzetek slišane.

Tudi Uletova (2003) opozarja na pomembnosti sodelovalnega odnosa in medsebojne pomoči med partnerjema. Pravi, da je v okviru trajnih partnerskih zvez prišlo do normalizacije stanja, ko v družini oba zakonca služita denar. Ostalo pa je družinsko in

gospodinjsko delo, ki ga država ne honorira, ki pa še vedno praviloma bolj obremenjuje žensko kot moškega. Hrovat Kuhar (2010) navaja, da se partnerski odnos gradi iz dneva v dan, iz tedna v teden in iz leta v leto. Zato partnerja, ki se dobro razumeta, lažje ustrezeta dojenčku. Ogromno časa in energije je treba vložiti v dojenčka, nekaj pa jo je nujno treba vložiti v negovanje odnosa.

Nosečnost in rojstvo otroka ni le ključnega pomena za dobro počutje oseb, otrok in celotne družine, ampak tudi za dobro počutje partnerjev. Saj je prilagoditev na zakonsko razmerje eden glavnih nalog, povezanih s preходом na starševstvo. Posledice prehoda na starševstvo, ki vplivajo na partnerstvo, so lahko pozitivne in negativne. Med pozitivne prištevamo zблиžanje partnerjev, odkrivanje novih pogledov o medsebojnem odnosu, močna naklonjenost, empatija, prilagodljivost pri odločanju, starševstvo je videti kot vir medsebojne delitve in občutek ponosa na to, kar sta partnerja ustvarila, izpolnitev in zadovoljstvo. Negativne posledice, ki se lahko tudi pojavijo pa so upad zakonskega zadovoljstva, poporodna stiska matere in tudi očeta, stres in tesnoba, zmeda v domu, povečana odgovornost za gospodinjstvo, dodatne finančne obveznosti in nesoglasja glede vzgoje otrok (Polomeno, 2007). Riley (2006) pa pravi, da nihče ne more vedeti, kakšno bo življenje po rojstvu otroka. Tudi, če to ni prvi otrok, moramo vedeti, da sta otrokovo rojstvo in osebnost od prejšnjih različni, torej sta unikatna.

Partnerski odnos je v času rojstva otroka na preizkušnji. Od obeh odraslih to obdobje zahteva določeno zrelost in pripravljenost na prilagajanje (Drglin, 2009b). Zato je partnerstvo vedno dvosmerno. Oba partnerja morata dajati in oba smeta in tudi morata prejemati (Hrovat Kuhar, 2010).

2.2.2 Starševstvo – materinska in očetovska vloga

Prehod na starševstvo je tradicionalno opredeljeno kot obdobje, ki se začne z nosečnostjo in se konča nekaj mesecev po prihodu dojenčka. Drugi avtorji so opredelitev razširili in kot začetek prehoda na starševstvo označili, z odločitvijo partnerjev o zanositvi, ki se konča z obdobjem med drugim in tretjim letom starosti otroka (Polomeno, 2006).

Starševstvo je na eni strani vir rasti za moškega in žensko, na drugi strani pa odraz njune zrelosti in sposobnosti za sprejemanje odgovornosti zase in za druge ter sposobnosti začititi sebe in drugega (Kompan Erzar, 2003). Vloga je kompleksna in odgovorna, saj je odraslima osebama zaupan nebogljen otrok, ki je od začetka od njiju biološko, čustveno, finančno itd. odvisen. Starševstvo je odnos do otroka, ki je rezultat spleta okoliščin: odnosa staršev, socialno – ekonomskih razmer, veččin staršev in vrednot (Šavli, 2010).

Na svojo starševsko vlogo se morata oba starša privaditi. Spremembe identitete in vloge pa ne gredo vedno gladko. Lahko se kaže s tem, da se mož boji, da bo njegova žena imela tako malo posluha za njegovo svobodo, kakor njegova mati. Žena pa projicira sliko svojega odsotnega očeta, ki ni imel časa zanjo, na svojega moža, ki sicer svojo očetovsko vlogo jemlje resno in hoče izboljšati finančni položaj družine. Pri vsem tem pa mora narediti v zvezi še prostor za tretjega (Fabec, Klemenčič, 2010). Vendar kakovost odnosa med možem in ženo oblikuje kakovost otrokovega okolja. Stopnja zrelosti staršev, njuna čustvena trdnost in relativna celovitost otroku omogočajo, da se razvija, ali pa ga pri razvoju ovirajo. Starša bolj ali manj uspešno podpirata otrokov razvoj in zadovoljujeta njegove potrebe (Hendrix, Hunt, 2006).

Materinstvo ni opravilo, ni dolžnost in ni niti poklic, ampak je način življenja. Matere se na materinstvo ne morejo nikoli dobro pripraviti. To, kar ženska potrebuje, je varen prostor, kjer si upa biti to, kar je (Fabec, Klemenčič, 2010). Biti noseča, roditi otroka in postati mama, pa so le delci izjemno vznemirljivega in zahtevnega življenjskega ciklusa. To pomeni prevzeti odgovornost in naloge, za katere ni preprostih navodil (Drglin, 2009b). Vendar odločitev postati mati, potegne za seboj vrsto sprememb na različnih področjih v življenju. Spremeni se partnerski odnos in vloga ženske v socialnem okolju, predvsem v poslovnem, zato ker se za nekaj časa umakne iz sveta dela, kariere (Fabec, Klemenčič, 2010). Po drugi strani pa otrok pomaga uravnotežiti življenje staršev. Kajti nikjer ne vidimo toliko življenjske energije in radosti kot pri otroku (Ule, 2003, str. 49-60).

V družini se je danes vloga očeta močno in mnogo bolj spremenila kot vloga matere (Čačinovič Vogrinčič, 2006). Mati je v večini primerov glavni starš v otrokovih najbolj rosnih letih, vendar to ni pravilo. Očetova vloga ni nič manjša in to velja vse od otrokovega rojstva. Tudi očetje imajo svoje čustvene rane in njihova vloga, v primerjavi s preteklostjo, se je bolj spremenila. Tudi očetje se morajo naučiti rasti in ozdraveti. Poleg tega morajo imeti v otrokovem življenju vlogo, enakovredno materini (Hendrix, Hunt, 2006).

V Sloveniji sta danes identificirana dva prevladujoča modela očetovstva. Prvi model je tradicionalni oziroma komplementarni model. Ta model ne predstavlja večje udeležbe očetov v skrbi za otroke - očetje so le redko in izjemoma udeleženi v skrbi za otroke, ter v družinska opravila, opravljajo bolj dela, ki tradicionalno pripadajo moškemu. Drugi model pa je podporni model, v katerem je udeležba očetov večja, vendar delo ni enakomerno porazdeljeno med partnerjema, skrb za otroke in drugo družinsko delo pa je razumljeno kot primarno žensko delo (Rener et al., 2008).

Vendar so prav tako kot matere tudi očetje, sposobni negovalne in čustvene interakcije z otrokom (Craig, 2006). Očetje pozitivno vplivajo na otrokov čustveni, intelektualni, socialni in vedenjski razvoj. Prav tako se je izkazalo, da prisotnost očeta v otrokovem življenju, zmanjšuje psihični stres pri otrocih v odrasli dobi njihovega življenja (Lewis et al., 2008).

Najbolj pomembno nespremenljivo dejstvo je, da se bo življenje staršev spremenilo. To je del odraščanja in osebnostnega zorenja. Otrok in njegove potrebe bodo morale imeti prednost pred vsem drugim. Biti starš pomeni veselje, lahko pa je tudi velik izziv, vendar vreden svojega truda (Carlson, 2012).

2.3 ŠOLA ZA STARŠE

2.3.1 Predporodna zdravstvena vzgoja – šola za starše

Promocija zdravja je proces, ki omogoča ljudem izboljšati zdravje. Na zdravje vplivajo številni dejavniki (politični, socialni, kulturni, biološki, dejavniki okolja). S promocijo zdravja želimo doseči pravičnost v zdravju, odpraviti neenakosti v zdravju in zagotoviti vsem enake možnosti za doseg najvišjega potenciala (Zurc et al., 2010, str. 52-62).

Pri promociji zdravja poznamo sedem strateških pristopov, le te so: zdravstvena vzgoja, zdravstveno sporočanje, samopomoč oziroma vzajemna pomoč, spreminjanje organiziranosti v podporo zdravju, razvoj, dozorevanje in mobilizacija skupnosti v krepitev za zdravje, zagovorništvo zdravja in razvoj politik za zdravje (Zaletel-Kragelj, Eržen, Premik, 2007 cit. po Kvas, 2011, str. 33-45).

Zdravstvena vzgoja je strokovna in znanstvena disciplina. Predstavlja proces učenja o zdravju z oblikovanjem pozitivnih stališč, navad in vedenj zdravega življenjskega sloga. Namen zdravstvene vzgoje je spodbuditi posameznika, da bi skrbel za ohranjanje lastnega zdravja. Zdravstveno-vzgojni programi pomagajo oblikovati znanja, stališča in vedenjske vzorce za zdrav način življenja in spreminjati zdravju škodljiv življenjski slog (Zurc et al., 2010, str. 52-62).

Posebno občutljivo življenjsko obdobje, v katerem je zdravstvena vzgoja še zlasti pomembna, predstavlja nosečnost in porod. Drglinova (2009a) to občutljivost porodnega procesa, ki se dogaja skozi žensko telo, še posebno poudarja. Ker so ženske v tem življenjskem prehodu še posebej ranljive, posamezni dogodki in odnosi toliko bolj krepijo, ali pa prispevajo k izgubi moči. Zato ženske potrebujejo spretno, individualizirano in naklonjeno podporo, ki lahko bistveno obarva žensko doživljanje.

Skupinska oziroma organizirana oblika zdravstvene vzgoje nosečnic poteka v materinskih šolah, v zadnjem času imenovanih tudi šole za starše, saj je pri tovrstnem izobraževanju prisotnih vse več bodočih očetov. Programi, ki se izvajajo v teh šolah,

potekajo v obliki tečajev (Donko, Hoyer, 2003). Materinske šole so se v šole za starše preimenovala leta 1991, ko je število bodočih očetov doseglo število nosečnic (Oberstar, 2003).

Za promocijo zdravja in aktivno skrb za svoje zdravje in zdravje svojih potomcev je šola za starše zelo pomembna. Važna je za prvič in ponovno noseče ženske in njihove partnerje ter za posebej ogrožene skupine nosečnic (mladostnice, socialno ekonomsko ogrožene nosečnice, nosečnice z zdravstvenimi tveganji ipd.) (Pravilnik, 2002).

Šola za starše je dejavnost zdravstvene nege, ki je organizirana v okviru patronažnih ali zdravstveno vzgojnih centrov. Poleg medicinske sestre, ki so nosilke dejavnosti, sodelujejo tudi fizioterapevti in v nekaterih zdravstvenih domovih (ZD) zdravniki (ginekolog, pediater), psihologi in farmacevti (Povšnar, 2007). Program delovanja sistematično načrtovanega zdravstveno vzgojnega dela upošteva potrebe vseh udeležencev, usmerjeno je v izobraževanje, informiranje, svetovanje in v podporo partnerjema (Španinger, 2006).

V Sloveniji trenutno obstaja nekaj oblik skupinske priprave na porod in starševstvo, ki se izvajajo v šolah za starše, izvajalke pa ponujajo tudi možnost individualnega posveta. Med drugimi so šole za starše v naslednjih oblikah (ne izvaja se povsod in ne v vseh kombinacijah): tečaji za zgodnjo nosečnost, priprava na porod, priprava za bodoče očete - ponekod so zagotovljene različne možnosti: da se bodoči očetje udeležijo tečaja skupaj z nosečnico ali da se udeležijo posebnega kratkega tečaja, organizirana telesna vadba in ogled porodnišnice (Drglin, 2011).

Šola za starše poteka glede na višino nosečnosti v sklopih, ki so tematsko prilagojena zgodnji in pozni nosečnosti. Program je sestavljen iz tematskih predavanj, ki obravnavajo vsebine o: nosečnosti, porodu, psihološki pripravi, negi dojenčka, prehrani in dojenju, zobozdravstveni vzgoji, prikazu telesnih vaj, uporabi kontracepcije po porodu in osnovi pravnega in socialnega varstva v času nosečnosti in poporodnem obdobju. Po 12. tednu je priporočljiva tedenska telovadba s sprostitvenimi in dihalnimi vajami (Pravilnik, 2002).

Prav tako so v Sloveniji poznane še nekatere druge oblike šole za starše, kot sta na primer tečaj za bodoče očete, kjer se očetje natančneje seznanijo s porodom, poporodnim obdobjem, z nego in s prehrano novorojenčka ter druge individualne oblike, ki so namenjene predvsem nosečnicam s posebnimi potrebami, gluhozemim, slepim in slabovidnim, psihiatričnim bolnicam, tujkam s težavami v razumevanju slovenskega jezika itd (Prosen, 2010).

2.3.2 Pomen šole za starše za partnerstvo in starševstvo

Skubic (2007) pravi, da se za odgovorno starševstvo vzgaja že v mladosti, v času nosečnosti pa pride izobraževanje kot organizirana dejavnost bolj do izraza v smislu podajanja novih znanj. Pomen šole za bodoče starše je pridobivanje osnovnega znanja o medosebnih, partnerskih odnosih, o novi vlogi, ki jo bosta morala prevzeti, o nosečnosti, porodu, in poporodnem varstvu in vseh spremembah, ki jih nosečnost in porod prineseta. Pomembno je tudi soočenje s strahovi in neznankami, pridobivanje potrebne samozavesti in zaupanja vase, odločnosti, vere v uspeh in samopotrditev. Vsako izobraževanje nam odpre nova še neznanja poglavja in prav tako bo vsem bodočim staršem izobraževanje omogočilo zrelejši odnos do prihajajočega otroka in spremenjenega partnerstva. Dodatno znanje bo zmanjšalo morebitna tveganja v času nosečnosti in omogočilo bolj zdrav razvoj otroka na začetku njegove poti.

Namen učenja oziroma usposabljanja v šoli za starše je, da pomaga nosečnici in partnerju kakovostneje preživeti čas nosečnosti, prebroditi morebitne težave in ju usposobiti za kasnejše obdobje, ko nastopi porod in z njim povezano materinstvo ter očetovstvo (Povšnar, 2007).

Šola za bodoče starše naj bi vsebovala teme, ki so namenjene obema, tako bodoči materi kot tudi očetu. Namen šole je, da se oba najdeta v svojih novih vlogah ter da ju spremembe, ki prihajajo z novim družinskim članom, zbližajo. Odrasli ljudje zmorejo ohraniti ravnotežje med različnimi vlogami, oblikami, odnosi ter področji življenja, dokler so sami, z rojstvom prvega otroka pa je vse to naenkrat izgubljeno. Tako si lahko

prav z izobraževanjem pomagamo, da ponovno vzpostavimo to ravnovesje in zaživimo v novih vlogah, ki so prilagojene novim situacijam (Skubic, 2007).

Med aktualnimi potrebami je v preteklih letih začelo izstopati področje komunikacije (pogovor) in sožitja med partnerjema. Glede na potrebe je bil razvit nov program, ki poteka v obliki delavnic in temelji na socialnem učenju. Raziskava kaže, da starši srečanje doživljajo pozitivno. Učno enoto opišejo kot zanimivo, dobro in koristno (Povšnar, 2009).

2.3.3 Vloga diplomirane medicinske sestre

Zadovoljstvo nosečnic v šoli za bodoče starše doseže medicinska sestra, ki vzpostavi ustrezen in zaupljiv odnos. Pomembni sta verbalna in neverbalna komunikacija. Nosečnice in njihove partnerje sprejememo takšne, kot so, ne vsiljujemo jim svojih misli in pričakovanj, temveč jih poskušamo poslušati in razumeti. Pogovor se mora razvijati spontano in sproščeno, pri tem moramo upoštevati njihovo individualnost in osebnost. Predavanja pripomorejo k boljši psihofizični pripravljenosti na porod. V nosečnosti se spremeni razpoloženje, čustvovanje, spremeni se telesna podoba ter vloga in položaj ženske. To obdobje nosečnosti, poroda in obdobje materinstva so najlepši trenutki staršev in zato je zelo pomembno zdravstveno vzgojno delovanje medicinske sestre ter zadovoljstvo nosečnic in njihovih partnerjev z vsebinami in informacijami v šoli za bodoče starše (Viderman, 2011).

Medicinska sestra je s svojo aktivnostjo vpletena v osebnostno rast in razvoj pacienta in ne sme biti samo nekdo, ki pacienta obravnava kot organ. V tej vlogi mora medicinska sestra uporabiti terapevtsko komunikacijo. Torej je za uspešno in kakovostno komunikacijo med medicinsko sestro in nosečnico pomembno, da zna medicinska sestra poslušati in slišati, spoštovati, razumeti besedno in nebesedno izražanje nosečnice, preveriti, ali je nosečnica razumela naša sporočila, ter se opravičiti, kadar je to potrebno (Glodež, 2006).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Namen raziskave je predstaviti šolo za starše z vidika partnerstva in starševstva, ter raziskati njeno vlogo v doprinosu h kvalitetnejšim partnerskim in starševskim odnosom.

Cilji raziskave so v šoli za starše:

C1: Ugotoviti zadovoljstvo udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva.

C2: Ugotoviti mnenja udeležencev tečaja šole za starše o pripravljenosti na partnersko in starševsko vlogo.

C3: Ugotoviti potrebe udeležencev po izobraževanju in usposabljanju za partnersko in starševsko vlogo.

C4: Ugotoviti z vidika partnerstva in starševstva razlike med nosečnicami in partnerji v zadovoljstvu z vsebinami šole za starše in v oceni uporabnosti pridobljenih informacij za prihodnji partnerski in starševski vlogi.

3.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Na podlagi ciljev smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako ocenjujejo udeleženci pomembnost posameznih vsebinskih sklopov šole za starše z vidika kvalitetnejše partnerske in starševske vloge?
2. V kolikšni meri so udeleženci zadovoljni z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva?
3. V kolikšni meri udeleženci šole za starše ocenjujejo, da je šola za starše pripomogla k boljši usposobljenosti za partnersko in starševsko vlogo?

4. Kje udeleženci najpogosteje poiščejo informacije v zvezi s partnerstvom in starševstvom?
5. Katere informacije, znanja in spretnosti so po mnenju udeležencev potrebna za kvalitetno partnerstvo in starševstvo?
6. Kakšne razlike obstajajo z vidika partnerstva in starševstva med nosečnicami in partnerji v zadovoljstvu z vsebinami šole za starše, in oceni pridobljenih informacij o prihodnji partnerski in starševski vlogi?

3.3 RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

Za izvedbo raziskave smo uporabili deskriptivno metodo empiričnega raziskovanja, kvantitativni raziskovalni pristop in tehniko anketiranja. Podatke, ki smo jih potrebovali za teoretični in empirični del, smo pridobili s pregledom domače in tuje strokovne literature dostopne v podatkovnih bazah (CINAHL, COBISS in ERIC) v zbornikih, monografskih publikacijah, knjigah in priročnikih. Za iskanje literature smo uporabili ključne besede v slovenskem jeziku: družina, nosečnost, starševstvo, partnerstvo, vloga matere, vloga očeta, šola za starše, ter v angleškem jeziku: family, pregnancy, parenting, partnership, the role of mother, the role of father, school for parents.

3.3.2 Opis merskega instrumenta

Anketa, ki je bila namenjen nosečnicam in njihovim partnerjem, je bila sestavljen iz treh sklopov. Prvi sklop se je nanašal na demografske podatke (spol, starost, stopnjo izobrazbe, kraj bivanja, katerega otroka po vrsti pričakujeta), drugi sklop je vseboval vprašanja o zadovoljstvu udeležencev s programom šole za starše z vidika partnerstva in starševstva, ter njihova mnenja o pripravljenosti na partnersko in starševsko vlogo. Tretji sklop pa se je nanašal na informacije, znanja in spretnosti, ki so po mnenju udeležencev pomembna za kvalitetno partnerstvo in starševstvo. Anketo so sestavljala šestnajst vprašanj zaprtega tipa, polodprtega in odprtega tipa. Anketo smo sestavili s

pomočjo pregleda domače (Kompan Erzar, 2003; Povšnar, 2009) in tuje literature (Polomeno, 2006; Carlson, 2012).

Tabela 1: Zanesljivost merskega instrumenta

Zanesljivost merskega instrumenta vprašanje	Vrednost Cronbachovega testa	Nivo zanesljivosti
Zadovoljstvo udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva	0,936	Zelo zanesljiv

Iz tabele 1 je razvidna zanesljivost merskega instrumenta. Pri vprašanju o zadovoljstvu udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva je bila vrednost Cronbach testa 0,936, kar pomeni, da je zelo zanesljiv (Cencič, 2005).

3.3.3 Opis vzorca

V raziskavi smo uporabili nenaključni, namenski vzorec, ki je zajemal udeležence šole za starše v dveh zdravstvenih domovih Osnovnega zdravstva Gorenjske (OZG): Zdravstveni dom Kranj in Zdravstveni dom Škofja Loka. Razdeljenih je bilo 100 anket, vrnjenih pa 72, kar pomeni 72 % realizacija vzorca, od tega je bilo 56,9 % žensk in 43,1 % moških. Povprečna starost vseh udeležencev je bila 29 let. Pri moških je povprečna starost znašala 31 let, najmlajši udeleženec je bil star 20 let, najstarejši pa 44 let. Pri ženskah pa je bila povprečna starost nižja, in sicer 28 let, od teh je bila najmlajša udeleženka stara 17 let, najstarejša pa 34 let. Glede na stopnjo izobrazbe je bilo največ udeležencev z visokošolsko izobrazbo 40,3 %, sledili sta jim skupini s poklicno in srednješolsko izobrazbo 26,4 %, osnovnošolsko izobrazbo je imelo 4,2 %, ter končan magisterij/doktorat 22,8 % udeležencev. Po kraju bivanja je 43,1 % udeležencev prihajalo iz mesta, prav tako 43,1 % iz vasi ter 13,9 % iz predmestja. 88,9 % udeležencev šole za starše pričakuje prvega otroka, 8,3 % drugega ter 1,4 % tretjega in enako četrtega otroka.

3.3.4 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Raziskava je po predhodno pridobljenih soglasjih zavodov, potekala od 1. 11. 2013 do 8. 1. 2014. Ankete so bile razdeljene vodjem patronažne službe v Zdravstveni dom Kranj in Zdravstveni dom Škofja Loka. Anketiranje so izvajali izvajalci šole za starše. Anketiranci so bili seznanjeni z namenom in cilji raziskave, imeli so možnost odklonitve, anonimnost jim je bila zagotovljena.

Statistična analiza pridobljenih podatkov iz anket je bila opravljena s programom Microsoft Office Excel in SPSS. Za statistične spremenljivke smo izračunali frekvence, odstotke, mere srednje vrednosti (aritmetično sredino, modus) in razpršenosti (standardni odklon). Statistično pomembne razlike smo ugotavljali s t - testom za neodvisne vzorce, statistično pomembne je predstavljala p vrednost 0,05. Podatki so predstavljeni s pomočjo tabel. S kvalitativno analizo besedila smo pregledali štiri vprašanja odprtega tipa in določili kategorije.

3.4 REZULTATI

V tabeli 2 so naštetih dejavniki, ki so po mnenju udeležencev pomembni za kvalitetno partnerstvo in starševstvo. Moški so mnenja, da je dober pogovor (PV = 2,80) najbolj pomembni dejavnik za dobro partnerstvo, enakovredna razporeditev gospodinjskih del pa najmanj (PV = 1,57). Ženske so označile intimnost (čustvena, duhovna ...) za najbolj pomembno (PV = 2,65), najmanj pomembni dejavnik za dobro partnerstvo pa je prav tako enakovredna razporeditev gospodinjskih del (PV = 1,73). Moški so kot najbolj pomemben dejavnik za kvalitetno starševstvo označili prav tako kot pri partnerstvu, dober pogovor (PV = 2,93), najmanj pomemben dejavnik pa je enakovredna razporeditev gospodinjskih del (PV = 1,93). Ženske so mnenja, da je najbolj pomemben dejavnik za kvalitetno starševstvo usklajena vzgoja otroka (PV = 2,83), najmanj pa enakovredna razporeditev gospodinjskih del (PV = 2,22). Z vidika partnerstva se moški v statistično pomembni večji meri kot ženske strinjajo s pomembnostjo finančne in ekonomske podpore ($t = 2,191$; $p = 0,032$), ženske pa bolj kot moški s trditvijo o pomembnosti intime (čustvene, duhovne ...) ($t = -2,032$; $p = 0,046$).

Tabela 2: Dejavniki, ki vplivajo na kvalitetno partnerstvo in starševstvo

Dejavniki	Partnerstvo					Starševstvo				
	PV moški	PV ženske	PV skupaj	MO skupaj	t p	PV moški	PV ženske	PV skupaj	MO skupaj	t p
Dobra nebesedna komunikacija	1,97	1,88	1,92	1,00	0,379 0,706	2,55	2,53	2,54	3,00	0,205 0,838
Intimnost (čustvena, duhovna,...)	2,23	2,65	2,46	3,00	-2,032 0,046	2,59	2,66	2,63	3,00	0,521 0,604
Spolnost	2,17	2,20	2,19	3,00	-0,139 0,889	2,36	2,24	2,29	3,00	0,649 0,519
Varnost	2,42	2,61	2,53	3,00	-0,934 0,353	2,76	2,73	2,74	3,00	0,257 0,798
Enakovredna razporeditev gospodinjskih del	1,57	1,73	1,66	1,00	-0,829 0,410	1,93	2,22	2,10	1,00	-1,824 0,073
"Osební" prosti čas	1,94	1,93	1,93	1,00	0,038 0,970	2,28	2,27	2,27	1,00	0,047 0,963
Usklajena vzgoja otroka	2,65	2,61	2,63	3,00	0,190 0,850	2,69	2,83	2,77	3,00	-1,186 0,240
Dober pogovor	2,80	2,56	2,66	3,00	1,325 0,169	2,93	2,80	2,86	3,00	1,287 0,203
Enakovredna skrb za otroka	2,55	2,44	2,49	3,00	0,534 0,594	2,76	2,51	2,61	3,00	1,541 0,125
Predanost družini	2,61	2,44	2,51	3,00	0,869 3,83	2,79	2,78	2,79	3,00	0,102 0,919
Finančna / ekonomska podpora partnerja	2,35	1,90	2,10	3,00	2,191 0,032	2,41	2,37	2,39	3,00	0,262 0,794

PV - povprečna vrednost; MO - najpogostejši odgovor; p - statistična pomembnost; t - t test; Lestvica: 1 - niso pomembne, 2 - malo pomembne, 3 - zelo pomembne

Tabela 3: Zadovoljstvo udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva

	Skupaj			Moški			Ženske			t-test	
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	t	p
Zadovoljstvo z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva	72	4,17	0,67	31	4,10	0,79	41	4,22	0,57	-0,774	0,442
Zadovoljstvo z vsebinami šole za starše z vidika starševstva	72	4,22	0,68	31	4,13	0,81	41	4,29	0,56	-1,071	0,288

n - število; PV - povprečna vrednost; SO - standardni odklon; p - statistična pomembnost; t - t test; Lestvica: 1 - zelo nezadovoljna/en, 2 - nezadovoljna/en, 3 - niti sem niti nisem zadovoljna/en, 4 - zadovoljna/en, 5 - zelo zadovoljna/en

V tabeli 3 so zbrani podatki o zadovoljstvu udeležencev z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva. Na vprašanje so odgovorili vsi udeleženci. Moški so z višjo povprečno vrednostjo ocenili zadovoljstvo z vsebinami šole za starše z vidika starševstva (PV = 4,13), kot pa partnerstva (PV = 4,10). Prav tako so tudi ženske bolj zadovoljne z vsebinami šole za starše z vidika starševstva (PV = 4,29), kot pa partnerstva (PV = 4,22). Rezultati kažejo, da med ženskimi in moškimi ni statistično pomembnih razlik v oceni šole z vidika partnerstva ($t = 0,774$; $p = 0,442$) in starševstva ($t = 1,071$; $p = 0,288$).

Tabela 4: Pomembnost vsebin šole za starše za dobro partnerstvo

Vsebine	Skupaj			Moški			Ženske			t P
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	
Dojenje, hranjenje	72	3,29	1,24	31	3,26	1,37	41	3,32	1,15	- 0,199 0,843
Nega novorojenčka, dojenčka (kopanje, previjanje)	72	3,93	1,04	31	3,97	1,08	41	3,90	1,02	0,262 0,794
Ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebje	72	2,97	1,32	31	3,16	1,42	41	2,83	1,24	1,057 0,294
Lajšanje porodne bolečine	72	3,58	1,18	31	3,68	1,35	41	3,51	1,05	0,584 0,561
Porod	72	3,82	1,18	31	3,87	1,34	41	3,78	1,06	0,320 0,750
Dihalne tehnike, relaksacija	72	3,78	1,12	31	3,61	1,28	41	3,90	0,97	- 1,091 0,279
Osebnostna komunikacija med partnerjema/staršema	70	4,56	0,63	29	4,55	0,57	41	4,56	0,67	- 0,060 0,952
Nosečnost	71	4,25	0,73	31	4,29	0,69	40	4,23	0,77	0,371 0,712
Doživljanje poporodnega obdobja	72	4,21	0,80	31	4,19	0,65	41	4,22	0,91	- 0,135 0,893
Telesne spremembe v poporodnem obdobju	72	3,79	1,02	31	3,81	0,98	41	3,78	1,06	0,106 0,916
Pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom	72	4,40	0,73	31	4,52	0,63	41	4,32	0,79	1,156 0,251

n – število; PV - povprečna vrednost; SO - standardni odklon; p – statistična pomembnost; t – t test; Lestvica: 1 – popolnoma nepomembno, 2 - nepomembno, 3 - niti so/ niti niso pomembne, 4 – pomembne, 5 – zelo pomembne

Tabela 4 prikazuje oceno pomembnosti posameznih vsebin šole za starše za dobro partnerstvo. Vsebine so udeleženci ocenjevali s petstopenjsko lestvico. Za najbolj pomembno vsebino za dobro partnerstvo, v kateri so mnenja tudi najbolj enotna, so

moški označili osebno komunikacijo med partnerjema/staršema (PV = 4,55; SO = 0,57) in pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom (PV = 4,52). Rezultati kažejo, da je ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebjem (PV=3,16) s strani moških najmanj pomemben za dobro partnerstvo. Ženske so prav tako za najbolj pomembno vsebino za dobro partnerstvo, s katero so se tudi najbolj enotno strinjale, izbrale osebno komunikacijo med partnerjema/staršema (PV = 4,56; SO = 0,67) ter pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom (PV = 4,32). Najmanj pomembna vsebina pa jim je ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebjem (PV = 2,83). Statistično pomembnih razlik glede na spol nismo ugotovili.

Tabela 5: Pomembnost vsebin šole za starše za dobro starševstvo

Vsebine	Skupaj			Moški			Ženske			t P
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	
Dojenje, hranjenje	72	4,01	1,13	31	3,81	1,25	41	4,17	1,02	- 1,360 0,178
Nega novorojenčka, dojenčka (kapanje, previjanje)	72	4,32	0,96	31	4,10	1,16	41	4,49	0,75	- 1,732 0,088
Ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebjem	71	3,07	1,40	31	3,13	1,48	40	3,03	1,35	0,309 0,758
Lajšanje porodne bolečine	71	3,31	1,27	30	3,27	1,44	41	3,34	1,15	- 0,243 0,809
Porod	72	3,65	1,19	31	3,65	1,33	41	3,66	1,09	- 0,047 0,963
Dihalne tehnike, relaksacija	71	3,62	1,26	31	3,42	1,41	40	3,78	1,12	- 1,185 0,240
Osebna komunikacija med partnerjema/staršema	71	4,69	0,52	30	4,70	0,47	41	4,68	0,57	0,135 0,893
Nosečnost	72	4,06	0,89	31	4,10	0,83	41	4,02	0,94	0,341 0,734
Doživljanje poporodnega obdobja	72	4,18	0,89	31	4,10	0,79	41	4,24	0,97	- 0,689 0,493
Telesne spremembe v poporodnem obdobju	72	3,78	1,04	31	3,74	1,06	41	3,80	1,03	- 0,253 0,801
Pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom	72	4,47	0,73	31	4,39	0,67	41	4,54	0,78	- 0,858 0,394

n – število; PV – povprečna vrednost; SO – standardni odklon; p – statistična pomembnost; t – t test; Lestvica: 1 – popolnoma nepomembno, 2 – nepomembno, 3 – niti so/ niti niso pomembne, 4 – pomembne, 5 – zelo pomembne

Tabela 5 prikazuje vsebine, ki so po mnenju udeležencev najbolj pomembne za dobro starševstvo. Moškim so za najbolj pomembni vsebini za dobro starševstvo označili

osebno komunikacijo med partnerjema/staršema (PV = 4,70; SO = 0,47), ter pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom (PV = 4,39; SO = 0,67). Najmanj pomembna vsebina pa jim je ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebjem (PV = 3,07) in lajšanje porodne bolečine (PV = 3,13). Ženske so za najbolj pomembni vsebini določile osebno komunikacijo med partnerjema/staršema (PV = 4,68; SO = 0,57), ter pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom (PV = 4,54; SO = 0,78). Najmanj pomembna vsebina jim je tako ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebjem (PV = 3,03). Statistično pomembnih razlik nismo ugotovili.

Tabela 6: Kako si udeleženci predstavljajo sebe in partnerja v partnerski in starševski vlogi

Predstava	Skupaj			Moški			Ženske			t p
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	
Sebe v vlogi partnerja/partnerice	72	4,47	0,58	31	4,48	0,63	41	4,46	0,55	0,147 0,884
Sebe v vlogi matere/očeta	72	4,17	0,73	31	4,16	0,69	41	4,17	0,77	- 0,054 0,957
Partnerja/partnerice v vlogi partnerja	72	4,47	0,58	31	4,52	0,57	41	4,44	0,59	0,558 0,581
Partnerja/partnerice v vlogi matere/očeta	72	4,38	0,64	31	4,42	0,62	41	4,34	0,66	0,515 0,611

n - število; PV - povprečna vrednost; SO - standardni odklon; p - statistična pomembnost; t - t test; Lestvica: 1 - sploh si ne predstavljam, 2 - slabo si predstavljam, 3 - niti ja, niti ne, 4 - kar dobro si predstavljam, 5 - zelo dobro si predstavljam

Tabela 6 prikazuje, kako si udeleženci predstavljajo sebe in partnerja v vlogi partnerja in starša. Razvidno je, da si moški zelo dobro predstavljajo partnerico v vlogi partnerice (PV = 4,52; SO = 0,57), še vedno dobro, vendar v primerjavi z ostalimi postavkami, najmanj pa sebe v vlogi očeta (PV = 4,16). Ženske si pa najbolj predstavljajo sebe v vlogi partnerice (PV = 4,46; SO = 0,55) in najmanj sebe v vlogi matere (PV = 4,17). Statistično značilnih razlik med spoloma nismo ugotovili.

Tabela 7: Mnenja udeležencev o pozitivnem vplivu šole za starše na partnerski odnos

Postavke	Skupaj		Moški		Ženske	
	n	%	n	%	n	%
Da	34	50,0	17	60,7	17	42,5
Ne	4	5,9	1	3,6	3	7,5
Delno	16	23,5	6	21,4	10	25
Ne vem	14	20,6	4	14,3	10	25
Skupaj	68	100,0	28	100,0	40	100,0

n – število, % - odstotek

Tabela 7 prikazuje mnenja udeležencev o vplivu šole za starše na njihov partnerski odnos. Na to vprašanje je odgovorilo 68 udeležencev. Največji delež (50 %) udeležencev je odgovorilo, da je šola za starše dobro vplivala na njihov partnerski odnos, 5,9 % je odgovorilo z ne, 23,5 % pravi, da je šola za starše delno vplivala na njihov partnerski odnos in 20,6 % udeležencev se ni opredelilo. Glede na spol je 60,7 % moških in 42,5 % žensk mnenja, da je šola za starše dobro vplivala na njihov partnerski odnos.

V tabeli 8 so prikazani rezultati o oceni strinjanja udeležencev s posameznimi trditvami. Vidimo, da se moški najbolj strinjajo s trditvijo, da se veselijo otroka (PV = 4,65) in da je komunikacija med partnerjema zelo pomembna za dober partnerski odnos (PV = 4,61). Najmanj pa se strinjajo s trditvijo, da je najpomembnejša naloga moškega v družini, da služi denar (PV = 2,10) ter, da je najpomembnejša naloga ženske v zakonu, da skrbi za dom in družino (PV = 2,45). Ženske so se najbolj strinjale s trditvijo, da se bo po porodu skrb za gospodinjska dela enakovredno porazdelila med njo in partnerjem (PV = 4,83) in da je komunikacija med partnerjema zelo pomembna za dober partnerski odnos (PV = 4,80). Prav tako kot moški pa so se najmanj strinjale s trditvijo da je najpomembnejša naloga moškega v družini, da služi denar (PV = 1,98). S trditvami, da je pri vzgoji otroka bolj pomembna mati (PV = 2,44) ter, da so očetje danes preveč potisnjeni v ženski, materinski svet (PV = 2,44) so se ženske pa prav tako najmanj strinjale. Ugotovili smo, da se ženske statistično pomembno bolj strinjajo s trditvama »pri vzgoji otroka mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobil/a od svoje matere v veliko pomoč« (t = - 2,412; p = 0,019), »partner mi bo pri porodu v veliko pomoč« (t = -

2,238; $p = 0,031$) moški pa »po zaključku šole za starše me je manj strah poroda« ($t = 2,034$; $p = 0,046$).

Tabela 8: Stopnja strinjanja s trditvami (o partnerstvu in starševstvu)

Trditve	Skupaj			Moški			Ženske			t p
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	
Najpomembnejša naloga moškega v zakonu je, da služi denar.	72	2,03	0,95	31	2,10	0,98	41	1,98	0,94	0,534 0,595
Najpomembnejša naloga ženske v zakonu je, da skrbi za dom in družino.	72	2,60	1,04	31	2,45	1,03	41	2,71	1,05	- 1,030 0,307
Materinstvo je največ, kar lahko ženska doseže v svojem življenju.	72	3,17	1,52	31	3,23	1,59	41	3,12	1,49	0,285 0,776
Zaposlena mati lahko do svojih otrok ustvari prav tako tople in varen odnos, kot nezaposlena mati.	71	4,46	1,01	31	4,23	1,36	40	4,65	0,58	- 1,627 0,112
Ženske so v sodobni družbi kljub nekaterim spremembam še vedno zatirana skupina.	71	3,07	1,14	31	3,10	1,22	40	3,05	1,08	0,168 0,865
Bolj, kot pri negi je oče pomemben pri vzgoji otroka.	72	3,13	1,16	31	3,16	1,07	41	3,10	1,24	0,229 0,820
Pri negi otroka, mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobil/a od svojega očeta v veliko pomoč.	72	2,82	1,15	31	2,94	1,15	41	2,73	1,16	0,739 0,462
Po porodu se bo skrb za gospodinjska dela enakovredno porazdelila med mano in partnerjem.	71	4,48	4,61	30	4,00	0,95	41	4,83	6,02	-0,746 0,458
Pri vzgoji otroka je bolj pomembna mati.	71	2,49	1,30	30	2,57	1,25	41	2,44	1,34	0,407 0,685
Pri vzgoji otroka mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobil/a od svojega očeta v veliko pomoč.	72	3,14	1,24	31	3,03	1,17	41	3,22	1,29	-0,633 0,529
Pri vzgoji otroka mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobil/a od svoje matere v veliko pomoč.	71	3,93	0,92	30	3,63	1,00	41	4,15	0,79	-2,412 0,019
Komunikacija med partnerjema je zelo pomembna za dober partnerski odnos.	71	4,72	0,59	31	4,61	0,72	40	4,80	0,46	-1,264 0,212
V šoli za starše sem dobila dovolj osnovnih informacij za dobro partnerstvo.	71	3,52	1,01	31	3,58	0,89	40	3,48	1,11	0,434 0,666
Mislím, da sem dovolj usposobljen/a za starševstvo.	72	4,22	0,75	31	4,23	0,80	41	4,22	0,72	0,035 0,972
Starševstva se je treba učiti.	71	4,08	1,01	30	4,13	0,97	41	4,05	1,05	0,346 0,730
Skrbi me, če bom kos vsem obremenitvam po rojstvu otroka.	72	3,19	1,08	31	3,32	0,98	41	3,10	1,16	0,871 0,386
Rojstvo otroka prinaša veliko sprememb v partnerskih odnosih.	72	4,25	0,96	31	4,26	0,96	41	4,24	0,97	0,062 0,951
Prvi meseci po rojstvu otroka bodo ključni za dobro partnerstvo.	71	3,68	1,14	30	3,73	1,08	41	3,63	1,20	0,359 0,721
Na spremembe v partnerskem odnosu sem pripravljen/a.	71	3,97	0,74	30	3,97	0,72	41	3,98	0,76	-0,050 0,960
Za dobro partnerstvo je potrebno stalno učenje.	72	4,40	0,74	31	4,29	0,78	41	4,49	0,71	-1,117 0,268
Partner mi bo (bom) pri porodu v veliko pomoč.	67	4,52	0,70	26	4,27	0,83	41	4,68	0,57	-2,238 0,031

Trditve	Skupaj			Moški			Ženske			t p
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO	
Očetje so danes preveč potisnjeni v »ženski, materinski svet«.	72	2,67	1,27	31	2,97	1,33	41	2,44	1,18	1,780 0,031
Veselim se rojstva otroka.	72	4,69	0,62	31	4,65	0,66	41	4,73	0,59	-0,584
V šoli za starše sem dobil/a osnovne informacije za dobro starševstvo.	70	4,00	0,85	29	4,07	0,70	41	3,95	0,95	0,567 0,572
Po zaključku šole za starše me je manj strah poroda.	68	3,50	1,11	27	3,81	0,92	41	3,29	1,19	2,034 0,046
Šola za starše je bolj namenjena potrebam žensk kot moških.	72	2,74	1,24	31	2,71	1,30	41	2,76	1,22	-0,156 0,877

n – število; PV – povprečna vrednost; SO – standardni odklon; p – statistična pomembnost; t – t test; Lestvica: 1 – popolnoma se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – delno se strinjam, 4 – se strinjam, 5 – popolnoma se strinjam

Sledilo je odprto vprašanje, ki je bilo namenjeno samo nosečnicam, glasilo se je, če želijo, da njihovi partnerji sodelujejo pri porodu ter zakaj. Vprašanje je bilo odprtega tipa in nanj so odgovorile vse ženske (42), ter vse so napisale željo, da njihovi partnerji sodelujejo pri porodu. Odgovore smo združili v dve kategoriji, in sicer podpora pri porodu (psihična – spodbujanje, tolaženje in fizična podpora) in skupno doživljanje rojstva otroka (veselje, radost). Največ udeleženk (32) je napisalo, da si želijo, da njihov partner sodeluje pri porodu za psihično in fizično oporo. Ena izmed udeleženk je zapisala: » Da želim si, da partner sodeluje pri porodu, ker je moja največja opora v življenju in vem, da bo z njim ob sebi, porod lažji in mislim, da ga bom bolj mirno prenašala, ter ker vem, da si tudi on želi biti prisoten pri rojstvu najinega otroka.« Druga pa je napisala: » Da, za psihično podporo, kar pomeni manj strahu in posledično lažje premagovanje bolečine. «

Vprašanje, kaj menijo partnerji o sodelovanju pri porodu, je bilo odprtega tipa in je bilo namenjeno samo partnerjem. Odgovore smo razdelili na dve skupini, in sicer pomemben dogodek in pomoč pri porodu (psihična in fizična). Največ (16) jih je napisalo, da želijo sodelovati zato, ker je to pomemben dogodek v življenju, pri katerem želijo biti prisotni. 11 jih je označilo, da želijo sodelovati pri porodu za pomoč in podporo partnerici.

V tabeli 9 so prikazane ocene udeležencev o pridobljenih informacijah v šoli za starše. Udeleženci so največ informacij pridobili o vlogi očeta pri porodu (PV = 3,70; SO =

0,87), najmanj pa o psiholoških spremembah pri moških (PV = 3,13). Moški so mnenja, da so največ informacij pridobili o pomenu komunikacije, o pogovoru (PV = 3,71; SO = 0,74), najmanj pa, prav tako o psiholoških spremembah pri moških (PV = 3,06).

Tabela 9: Ocena udeležencev o obsegu pridobljenih informacij v šoli za starše

Postavke	Skupaj			Moški			Ženske			t	p
	n	PV	SO	n	PV	SO	n	PV	SO		
O vlogi partnerja	71	3,24	0,64	31	3,29	0,64	40	3,20	0,65	0,565	0,574
O vajinem odnosu in spremembi po porodu	71	3,20	0,94	31	3,32	0,91	40	3,10	0,96	0,619	0,538
O pomenu komunikacije, o pogovoru	71	3,65	0,91	31	3,71	0,74	40	3,60	1,03	-0,230	0,819
O vlogi očeta	71	3,34	0,92	31	3,42	0,96	40	3,28	0,91	1,123	0,266
O vlogi matere	71	3,59	0,80	31	3,65	0,80	40	3,55	0,81	0,533	0,596
O vlogi očeta pri porodu	71	3,70	0,87	31	3,61	0,95	40	3,78	0,80	0,015	0,988
O vlogi očeta pri negi otroka	71	3,56	0,77	31	3,61	0,76	40	3,53	0,78	1,092	0,279
O spremembah, ki jih prinaša nosečnost, porod in rojstvo v življenje ženske.	70	3,59	0,75	30	3,63	0,72	40	3,55	0,78	1,075	0,287
O spremembah, ki jih prinaša nosečnost, porod in rojstvo v življenje para.	71	3,51	0,84	31	3,65	0,88	40	3,40	0,81	1,789	0,079
O psiholoških spremembah ženske.	70	3,43	0,91	30	3,33	0,96	40	3,50	0,88	-0,598	0,552
O psiholoških spremembah moškega.	71	3,13	1,16	31	3,06	1,09	40	3,18	1,22	-0,115	0,909
O vzgoji otroka.	71	3,51	1,04	31	3,61	0,99	40	3,43	1,08	0,908	0,368

n – število; PV – povprečna vrednost; SO – standardni odklon; t – t test; p – statistična pomembnost; Lestvica: 1 – nič, 2 – malo, 3 – srednje, 4 – veliko, 5 – zelo veliko

Ženske pa so mnenja, da so največ informacij pridobile o vlogi očeta pri porodu (PV = 3,78; SO = 0,80), najmanj pa o partnerjevem odnosu in spremembah, ki nastopijo po porodu (PV = 3,10). Ugotovitve kažejo, da med moškimi in ženskimi mnenji v posameznih odgovorih ni statistično pomembnih razlik. Rezultate prikazuje tabela 9.

Tabela 10 kaže, da je največ udeležencev 32,4 % dobilo informacije o poteku šole za starše pri prijateljih, 18,3 % jih je pridobilo na internetu, 12,7 % pri medicinski sestri v ginekološki ambulanti/dispanzerju. Od sorodnikov je pridobilo 8,5 % udeležencev, 2,8 % pri zdravniku in pod možnost drugo je bilo 11,3 % udeležencev zapisalo, da so informacije pridobili od partnerice, žene.

Tabela 10: Viri informacij o poteku šole za starše

Viri informacij	n	%
Od medicinske sestre v dispanzerju / ginekološki ambulantni	9	12,7
Od zdravnika v dispanzerju / ginekološki ambulantni	2	2,8
Od prijateljev	23	32,4
Od sorodnikov	6	8,5
Internet	13	18,3
Drugo	8	11,3
Več odg.	10	14
Skupaj	71	100,0

n - število; % - odstotek

Tabela 11: Viri informacij o partnerstvu in starševstvu

Partnerstvo Viri informacij	Partnerstvo			Starševstvo Viri informacij	Starševstvo		
	MO (m)	MO (ž)	MO		MO (m)	MO (ž)	MO
Pri prijateljih	2,00	2,00	2,00	Pri prijateljih	2,00	2,00	2,00
Pri materi	2,00	2,00	2,00	Pri materi	2,00	3,00	2,00
Pri očetu	2,00	2,00	2,00	Pri očetu	2,00	2,00	2,00
Na internetu	2,00	2,00	2,00	Na internetu	2,00	2,00	2,00
Pri strokovnjaku	1,00	1,00	1,00	Pri strokovnjaku	1,00	2,00	2,00
Iz strokovnih knjig, revij	2,00	2,00	2,00	Iz strokovnih knjig, revij	2,00	2,00	2,00
Poljubnih knjig, revij	2,00	2,00	2,00	Poljubnih knjig, revij	2,00	2,00	2,00
Radio, TV	1,00	2,00	2,00	Radio, TV	2,00	2,00	2,00

MO - najpogostejši odgovor; m – moški; ž – ženske; Lestvica: 1 - nikoli, 2 - včasih, 3 – največkrat

Iz tabele 11 je razvidno, da so moški najpogosteje (MO = 2) odgovorili, da včasih poiščejo informacije na vprašanja glede partnerstva pri prijateljih, materi, očetu, na internetu, iz strokovnih knjig in revij, ter v poljubnih knjigah in revijah. Najpogostejši odgovor glede iskanja informacij pri strokovnjaku in na radiu, TV, pa je bil da tu nikoli ne iščejo informacij (MO = 1). Pri ženskah so odgovori zelo podobni, najpogosteje so odgovorile, da včasih (MO = 2) poiščejo informacije na vprašanja glede partnerstva pri prijateljih, materi, očetu, na internetu, iz strokovnih knjig in revij, poljubnih knjig in

revij, ter na radiu, TV. Najpogostejši odgovor glede iskanja informacij pri strokovnjaku in na radiu, TV, pa je bil nikoli (MO = 1).

Glede starševstva so moški najpogosteje odgovorili, da včasih (MO = 2) poiščejo informacije na vprašanja glede starševstva včasih pri vseh naštetih vsebinah. Ženske so najpogosteje odgovorile, da včasih (MO = 2) poiščejo informacije na vprašanja glede starševstva pri prijateljih, očetu, na internetu, pri strokovnjaku, iz strokovnih knjig in revij, iz poljubnih knjig in revij, ter na radiju, TV. Najpogostejši odgovor je bil, da se največkrat (MO = 3) obrnejo na svojo mater, pri kateri poiščejo informacije na vprašanja glede starševstva.

Sledilo je vprašanje odprtega tipa, pri katerem smo ugotavljali mnenja udeležencev, katere informacije, znanja in spretnosti v zvezi s partnersko in starševsko vlogo želijo pridobiti v šoli za starše. Odgovore smo združili v 7 kategorij: priprava na porod (lajšanje porodne bolečine, dihalne tehnike, relaksacija), dojenje (učenje pravilne tehnike dojenja, ritem hranjenja), nega novorojenčka (kopanje, preoblačenje), baby handling, pravilna prehrana doječih mater (ustrezna prehrana, zadostno pitje), partnerski odnosi (komunikacija med partnerjema, vloga partnerstva in starševstva), vzgoja otroka. Na to vprašanje je odgovorilo 35 žensk in 27 moških. Največ, 17 žensk in 18 moških si želi pridobiti informacije, znanja in spretnosti glede nege novorojenčka, dojenčka. Eden od udeležencev je v zvezi s pridobljenimi informacijami napisal: »Jih ne potrebujem!«

Tabela 12: Mnenja udeležencev o uporabi vsebin oziroma znanj v praksi

Mnenja	Skupaj		Moški		Ženske	
	n	%	n	%	n	%
Da	46	63,9	16	51,6	30	73,2
Ne vem	9	12,5	5	16,1	4	9,8
Delno	17	23,6	10	32,3	7	17,1
Ne	0	0	0	0	0	0
Skupaj	72	100,0	31	100,0	41	100,0

n – število; % - odstotek

Iz tabele 12 je razvidno mnenje o uporabi vsebin v praksi. Na vprašanje so odgovorili vsi udeleženci. Lahko vidimo, da je najpogostejši odgovor potrdilni, da bodo znanja

prenesli v prakso, je zapisalo 63,9 % udeležencev, sledi odgovor delno 23,6 %, ter ne vem 12,5 % udeležencev. Glede na spol 51,6 % moških in 73,2 % žensk meni, da bodo lahko prenesli teoretična znanja v prakso.

3.5 RAZPRAVA

V raziskavi smo ugotavljali mnenja udeležencev o pomembnosti posameznih vsebin šole za starše za dobro partnerstvo in starševstvo. Ugotavljamo, da sta najbolj pomembni vsebini za kvalitetno partnerstvo in starševstvo osebna komunikacija med partnerjema/staršema in pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom. Podobno ugotavlja tudi Povšnarjeva (2007) saj navaja, da je 1096 udeležencev šol za starše v gorenjski regiji, po pomembnosti na prvo mesto med vsebinami tečaja postavilo porod in bivanje v porodnišnici, drugo mesto pa sta si delili vsebini dojenje in nadomestna otroška prehrana ter komunikacija in spremembe v družini s prihodom novega družinskega člana.

Ugotavljamo, da so udeleženci šole za starše v precejšnji meri zadovoljni z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in z vidika starševstva. Med moškimi in ženskami nismo potrdili statistično pomembnih razlik. Slično tudi Klinar (2013) v svoji raziskavi opaza, da je udeležencem šole za starše bilo podanih dovolj informacij, spretnosti in znanj, s katerimi bodo bodoči starši znali ravnati in živeti v času nosečnosti, v poporodnem obdobju in spremembah v družini z vidika partnerstva in starševstva. V tem smislu šola za starše izpolnjuje svoje poslanstvo. Drglinova (2011) pravi, da so glavni cilji šole za starše celovito informiranje, ozaveščanje, usposabljanje, razvoj in krepitev spretnosti in kompetenc, podpora uporabnicam in uporabnikom zdravstvenega sistema pri aktivni pripravi na nosečnost, porod, starševstvo in družinske spremembe in pri sooblikovanju kar najustreznejše individualizirane skrbi v času nosečnosti, poroda in v poporodnem obdobju. Polomeno (2009) navaja, da so glavni cilji šole za starše, da se nosečnicam in njihovim partnerjem podajo informacije o nosečnosti, porodu in tudi zgodnjem starševstvu. Vsebine šole za starše so priprava na porod, dojenje, skrb za fizično aktivnost med nosečnostjo in po porodu, očetovstvo, materinstvo in najstniška nosečnost.

V raziskavi ugotavljamo, da bodoči starši menijo, da so dovolj usposobljeni za starševstvo in partnerstvo. Podobno dobro pripravljenost na prevzem partnerske in starševske vloge ugotavlja v raziskavi, v kateri je sodelovalo 121 udeležencev šol za starše na Gorenjskem tudi Klinar (2013). Nasprotno pa Skubiceva (2007) opaža, da so udeleženci šole za starše bili kar razočarani s podano vsebino. Menili so, da šola za starše ni pripomogla k boljšemu partnerskemu sodelovanju (komunikacija, prepoznavanje stiske), saj je bilo v šoli za starše, le malo govora o tem. Povšnarjeva (2009) trdi, da je potreba mladih staršev ustvariti kvaliteten in srečen partnerski odnos v korist svojih otrok. Razumeti se, pomeni obvladati komunikacijo, pomeni trajno in nenehno usposabljanje in učenje, kajti človek se ne rodi s tovrstnimi znanji in spretnostmi. Da je obiskovanje šole za starše za bodoče matere pomembno potrjuje z raziskavo tudi Berman (2006). V raziskavi, v kateri je sodelovalo 59 nosečnic je bilo 80 % udeleženk, mnenja, da je obiskovanje šole za nosečnice pomembno oziroma zelo pomembno.

Ugotavljamo, da so udeleženci v šoli za starše pridobili dovolj osnovnih informacij za dobro partnerstvo in starševstvo. Informacije, spretnosti in znanja, ki so potrebna in ki bi jih želele ženske pridobiti v šoli za starše, so nega novorojenčka, dojenčka, priprava na porod, dojenje in hranjenje, ter baby handling ter komunikacija. Udeleženci so najmanj informacij pridobili o psiholoških spremembah pri moških, ženske pa o partnerjevem odnosu in spremembah, ki nastopijo po porodu. Med moškimi in ženskimi mnenji ni statistično pomembnih razlik. V zvezi s partnersko in starševsko vlogo pa si v največji meri želijo tako ženske kot moški pridobiti več znanj in spretnosti s področja nege novorojenčka in dojenčka. Vidermanova (2011) je izvedla raziskavo med petdesetimi nosečnicami v Zdravstvenem domu na Koroškem, kako povečati obisk šole za starše. Ugotavlja, da bi bil obisk šole za starše večji, če bi v šoli za starše uporabili kot didaktični pripomoček film o porodu, dobili več informacij glede nege novorojenčka in imeli več možnost učenja previjanja na modelu.

V raziskavi ugotavljamo, da so se moški najpogosteje opredelili, da glede partnerstva nikoli ne iščejo informacij na vprašanja glede partnerstva pri strokovnjaku. Pri ženskah

so odgovori zelo podobni, prav tako kot moški, nikoli ne iščejo informacij pri strokovnjaku. Glede starševstva je situacija enaka. Zelo malo informacij so pridobili od medicinske sestre. Kingston in Chalmers (2009) sta v raziskavi ugotovila, da so nosečnice največ koristnih informacij, ki se nanašajo na nosečnost, porod, starševstvo, pridobile od zdravstvenega osebja, knjig in izkušenj iz prejšnjih nosečnosti.

Večina spretnosti in informacij, ki jih potrebujejo starši za starševsko vlogo, pridobijo po neformalni poti. Ličen ugotavlja, da starši začnejo iskati znanje šele takrat, ko naletijo na problem, ki ga sami ne znajo rešiti. Za izobraževanje in informiranje uporabljajo razne revije in knjige, pogosteje pa se zatekajo k prijateljem in znancem (Ličen, 1999, povz. po Skubic, 2007).

Ko so ženske ocenjevale sebe v vlogi matere in partnerice, ter partnerja v vlogi partnerja in očeta, so se najbolj strinjale, da si najbolj predstavljajo sebe v vlogi partnerice, najmanj pa sebe v vlogi matere. Moški so si najbolj predstavljali partnerico v vlogi partnerice, najmanj pa so si predstavljali sebe v vlogi očeta.

Diplomirana medicinska sestra opravlja v šoli za starše pomembno zdravstveno vzgojno delo za krepitev zdravja družine. V prihodnje bi bilo potrebno podati nosečnicam in njihovim partnerjem več informacij glede komunikacije med partnerjema in odnosih, ki se po prihodu novega člana zelo spremenijo. Če bosta partnerja imela kvaliteten odnos in dobro medsebojno komunikacijo in bosta pripravljena na spremembe, ki sledijo z rojstvom otroka in bo nadaljnje življenje potekalo z manj zapleti in težavami.

Za pridobitev kvalitetnejših rezultatov bi raziskavo v primeru ponovne izvedbe opravili na večjem vzorcu in v več regijah – v več zdravstvenih domovih.

4 ZAKLJUČEK

Cilji zdravstveno vzgojnih programov so vzpodbujanje zdravega telesnega, duševnega in spolnega razvoja, odgovornega starševstva in krepitev sposobnosti ljudi za preprečevanje bolezni in odzivanje na zdravstvene probleme. Za doseg te ciljev je treba poleg informiranja ciljnih skupin prebivalstva zagotoviti tudi njihovo usposobljenost z veščinami, s katerimi so sposobni odločati in ravnati v korist lastnega zdravja. Za učinkovito uporabo veščin je potrebno svetovanje usposobljenega strokovnjaka (Drglin, 2011).

Dober pogovor in sporazumevanje, ki je temelj za dobre partnerske odnose, je tudi temelj zdravja - zdrave družine, kar je končni cilj šole za starše. Obdobje pričakovanja prvega otroka je po strokovnih dognanjih najbolj primerno za tovrstno učenje, saj je rojstvo prvega otroka največja učna izkušnja v življenju človeka. Za stroko pa je naloga, ki jo mora opraviti, saj v tem obdobju lahko veliko postorimo za zdravje svojih bodočih mladih družin (Povšnar, 2007).

Šola za starše daje veliko poudarka tradicionalnim vsebinam – nosečnosti, porodu, negi novorojenčka in dojenčka, dojenju, prehrani. To so znanja in informacije, ki jih bodoči straši želijo pridobiti in so v tem obdobju tudi najbolj aktualna. V raziskavi ugotavljamo, da si večina udeležencev želi pridobiti informacije in znanja o negi novorojenčka, dojenju in jih tudi pridobijo. Najmanj informacij pa so pridobili o psiholoških spremembah, ki nastopijo po rojstvu otroka. Ob tem pa je pomembno, da se v šolah za starše obravnavajo tudi vsebine o novi vlogi starša in spremembah v partnerskih vlogah, v katere vstopajo udeleženci tečajev šole za starše. Odnos med partnerjema je ključnega pomena za zdravo družino in zdrav razvoj otroka in potrebno se je zavedati sprememb, ki nastopijo z rojstvom otroka. V družino pride nov član, ki zahteva veliko pozornosti in energije. Čas posvečata starša predvsem novorojenčku in za partnerja ga mnogokrat ostane le malo oz. premalo. Zato je pomembno, da ob starševski vlogi partnerja negujeta tudi partnerski odnos, ki bo kvaliteten in stabilen, če se bosta bodoča starša znala dobro pogovarjati, se bosta dobre komunikacije pripravljena učiti in si za pogovor vzela tudi čas.

Vloga diplomirane medicinske sestre je, da v šoli za bodoče starše poda udeležencem osnovne informacije, ki jim bodo po prihodu novega družinskega člana pomagale in pripomogle h kvalitetnemu partnerstvu in starševstvu in s tem k ustvarjanju zdrave in srečne družine.

5 LITERATURA

Berman RO. Perceived learning needs of minority expectant women and barriers to prenatal education. *J Peri Educ.* 2006;15(2):36-42.

Carlson J. Tips for a first time dad. *Health Guidance*; 2012. Dostopno na: <http://www.healthguidance.org/entry/14970/1/Tips-for-a-First-Time-Dad.html> (13. 4. 2012).

Cencič M. *Pedagoška metodologija*. Koper: Pedagoška fakulteta; 2005.

Craig L. Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender & society.* 2006;20(2):259-81.

Čačinovič Vogrinčič G. *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani; 2006.

Donko J, Hoyer S. Evalvacija zdravstveno vzgojnega programa šole za starše. *Obzor Zdr N.* 2003;37(2):151-7.

Drglin Z. Obporodna zdravstvena skrb-vedno v dobro duševnega zdravja žensk? In: Križaj Hacin U, ed. *Duševno zdravje in nosečnost, porod ter zgodnje starševstvo*, Ljubljana, 9. oktober 2009. Ljubljana: Strokovno srečanje ob Svetovnem dnevu duševnega zdravja; 2009a: 101-13. Dostopno na http://www.ivz.si/dusevno_zdravje?pi=5&_5_Filename=36.pdf&_5_MediaId=36&_5_AutoResize=false&pl=11-5.3. (30. 10. 2012).

Drglin Z. Zima v srcu, Ko se materinstvu pridružita depresija in tesnoba, radost pa odide-Kažipot ob porodne stiske. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja; 2009b: 12-4.

Drglin Z. Za zdrav začetek: šola za starše-priprava na porod in starševstvo kot del vzgoje za zdravje: teoretična izhodišča, izvedbeni in metodološki predlog. Ljubljana:

Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2011. Dostopno na: <http://img.ivz.si/janez/1985-5346.pdf> (18. 7. 2012).

Engl J, Thurmaier F. Kako govoriš z menoj? Dobra in slaba partnerska komunikacija. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka; 2005.

Fabec R, Klemenčič V. Psihoterapevtski pogledi na doživljanje materinstva. In: Korent N, Žerjal Ž, Petruša L, eds. Ženske pred vprašanjem materinstva: zbornik predavanj, Portorož, 14. oktober 2010. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo; 2010: 53-72.

Glodež S. Kakovostna komunikacija med medicinsko sestro in nosečnico v ginekološkem dispanzerju Splošne bolnišnice Maribor. In: Filej B, ed. Kakovostna komunikacija in etična drža sta temelja zdravstvene in babiške nege: zbornik predavanj in posterjev Maribor, 21. september 2006. Maribor: Društvo medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov; 2006: 110-3.

Gostečnik C. Inovativna relacijska družinska terapija: inovativni psiho-biološki model. Ljubljana: Teološka fakulteta, Brat Frančišček, Frančiškanski družinski inštitut; 2011.

Gruden S. Zdravi sorojenci v družini, ki ima otroka z motnjo v duševnem razvoju: [magistrsko delo]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede; 2004.

Hendrix H, Hunt H. Zdrav otrok in ljubezen staršev. Ljubljana: Orbis; 2006.

Hrovat Kuhar E. Poporodni izziv: ko dvojina postane množina. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba d.d.; 2010: 171-83.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=partner&hs=1 (22. 3. 2013).

Jug A, Skubic Došler M. Dojemanje materinstva in starševstva skozi čas-preliminarna študija. *Andragoška spoznanja*. 2012;4:57-71.

Keilman N. Demographic and social implications of low fertility for family structures in Europe. *Population studies* 43. Strasburg: Council of Europe Publishing; 2003.

Kingston D, Chalmers B. What mothers say. The Canadian maternity experience survey; 2009. Dostopno na: <http://www.birthingbythenumbers.org/wp-content/uploads/2012/03/WhatMothersSayReport.pdf> (6. 6. 2014).

Klinar Ž. Metode dela v šolah za starše na Gorenjskem: [diplomsko delo]. Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice; 2013.

Kompan Erzar LK. Skrita moč družine. Ljubljana: Brat Frančišek: Frančiškanski družinski inštitut; 2003.

Kvas A. Medicinske sestre na področju promocije zdravja in zdravstvene vzgoje: kje smo, kam gremo? In: Kvas A, ed. *Zdravstvena vzgoja–moč medicinskih sester: zbornik prispevkov z recenzijo*, Ljubljana, 2011. Ljubljana: Društvo medicinskih sester in tehnikov; 2011: 33-45.

Lamanna MA, Czenvinski Reidmann. Marriages and families: making choices in a diverse society; 2012. Dostopno na: http://books.google.si/books?id=heu0KLoVVnMC&printsec=frontcover&dq=family+%26+relationships&hl=sl&sa=X&ei=X8uOU866AtLn7AbYt4HIDw&redir_esc=y#v=onepage&q=family%20%26%20relationships&f=false (6. 6. 2014).

Lewis SN, West AF, Stein A, Malmberg LE, Bethell K, Barnes J, et al. Children and child care (FCCC) project team. *Child: care, health & development*. 2008;1365-2214.

Oberstar B. 55 let šole za starše na Ginekološki kliniki v Ljubljani. *Obzor Zdr N*. 2011;45(2):152-4.

Oberstar B. Šola za starše. In: Oberstar B, ed. Funkcionalno izobraževanje: zbornik predavanj, Ljubljana, 2003. Ljubljana: Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije; 2003: 44-5.

Polomeno V. Changes in childbirth. *Int J Child Educ.* 2009;24(1):16-25.

Polomeno V. Relationship or content? Which is more important in perinatal education? *Int J Child Educ.* 2007;22(2):4-11.

Polomeno V. Why is love so important in childbirth education? *Int J Child Educ.* 2006;21(1):35-44.

Povšnar E. Potrebe mladih staršev po učenju komunikacije v šoli za starše. In: Majcen Dvorščak S, ed. Medicinske sestre in babice-znanje je naša moč: zbornik predavanj, Ljubljana, 11.-13. maj 2009. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije-Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije; 2009: 1-7.

Povšnar E. Zgodovina, razvoj, sedanje stanje in perspektive šole za starše na Gorenjskem. In: Turk H, Stepanović A, IX. Fajdigovi dnevi: zbornik predavanj, Kranjska Gora, 26.-27. oktober 2007. Radovljica: Zavod za razvoj družinske medicine; 2007: 139-46.

Pravilnik o spremembah in dopolnitvah navodila za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni. Uradni list Republike Slovenije št. 33/2002. Dostopno na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=35941> (26. 10. 2013).

Prosen J. Babiška nega in vloga babice v začetku materinstva. In: Korent N, Žerjal Ž, Petruša L, eds. Ženske pred vprašanjem materinstva: zbornik predavanj, Portorož, 14. oktober 2010. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo; 2010: 38-45.

Ramovš J, Povšnar E. Šola za starše in učenje komunikacije med njimi. In: Križaj Hacin U, ed. Duševno zdravje in nosečnost, porod ter zgodnje starševstvo. Strokovno srečanje ob Svetovnem dnevu duševnega zdravja, Ljubljana. 9. oktober 2009. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije; 2009: 144-54. Dostopno na: http://www.ivz.si/dusevno_zdravje?pi=5&_5_Filename=36.pdf&_5_MediaId=36&_5_AutoResize=false&pl=11-5.3. (30. 10. 2012).

Registrski popis 2011. Ljubljana: statistični urad Republike Slovenije; 2011. Dostopno na: <http://www.stat.si/popis2011/DefDruzine.aspx> (28. 10. 2012).

Rener T, Humer Ž, Žakelj T, Vezovnik A, Švab A. Novo očetovstvo v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; 2008.

Rener T. Težave s pojmom družine. In: Rener T, eds. Družine in družinsko življenje v Sloveniji. Koper: založba Annales; 2006: 13-26.

Riley L. Pregnancy the ultimate week by week pregnancy guide; 2006. Dostopno na: <http://books.google.co.in/books?id=E7BKtTKqAQcC&printsec=frontcover&hl=sl#v=onepage&q&f=false> (16. 6. 2012).

Rozman M. Novosti – izkušnje – pobude – odmevi: ljubezen, intimnost in spolna želja v partnerstvu. Obzor Zdr N. 2009;43(2):129-35.

Skubic M. Izobraževanje kot del priprave na porod: [diplomsko delo]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta Oddelek za pedagogiko in andragogiko; 2007.

Šavli N. Šola in usposabljanje staršev za starševstvo: [diplomsko delo]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta Oddelek za pedagogiko in andragogiko; 2010.

Španinger A. Organizacija izobraževanja v materinski šoli: [diplomsko delo]. Kranj: Univerza v Mariboru, Fakulteta za družbene vede; 2006.

Tušak M, Tušak M, Tušak M. Vloga družine in staršev v športu. Zalog: Klub M.T.; 2003: 12-4.

Ule M. Spremenjena razmerja zasebnosti in družinskega življenja. In: Ule M, Kuhar M. Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede; 2003: 49-60.

Viderman B. Zadovoljstvo nosečnic s šolo za bodoče starše: [diplomsko delo]. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede; 2011: 4-5. Dostopno na: <http://dkum.uni-mb.si/Dokument.php?id=19881> (18. 10. 2012).

Zurc J, Torkar T, Bahun M, Ramšak Pajk J. Metodika zdravstvene vzgoje in promocija zdravja. In: Skela Savič B, Kaučič BM, Filej B, Skinder Savić K, Mežik Veber M, Romih K, et al., eds. Teoretične in praktične osnove zdravstvene nege, Jesenice: Visoka šola za zdravstveno nego Jesenice; 2010: 52-62.

6 PRILOGE

6.1 ANKETA

ANKETA

Spoštovani!

Sem Muratović Sajra in sem absolventka dodiplomskega študija zdravstvene nege na Visoki šoli za zdravstveno nego Jesenice – redni študij.

Pripravljam diplomsko nalogo z naslovom Pomen šole za starše z vidika partnerstva in starševstva. Vljudno vas prosim, da odgovorite na zastavljena vprašanja.

Sodelovanje v raziskavi je prostovoljno, zagotovljena vam je anonimnost, saj bodo podatki uporabljeni izključno v diplomski nalogi.

Za vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem.

1. Spol (obkrožite):

- a. Moški
- b. Ženski

2. Starost (napišite):

3. Izobrazba (obkrožite črko pred izbranim odgovorom):

- a. Osnovnošolska izobrazba ali manj kot osnovnošolska izobrazba
- b. Poklicna izobrazba
- c. Štiri – letna srednješolska izobrazba
- d. Visokošolska, univerzitetna izobrazba
- e. Magisterij, doktorat

4. Kraj bivanja (obkrožite črko pred izbranim odgovorom):

- a. Vas
- b. Predmestje
- c. Mesto

5. Katerega otroka pričakujete (napišite):

6. Kje ste dobili informacije o poteku šole za starše (obkrožite)?

- a. Od medicinske sestre v dispanzerju ali ginekološki ambulanti
- b. Od zdravnika v dispanzerju ali ginekološki ambulanti
- c. Od prijateljev,
- d. Od sorodnikov
- e. Na internetu
- f. Drugje (dopišite)_____

7. Kako pomembne so za vas v spodnji tabeli našteje vsebine za kvalitetno partnerstvo in starševstvo?

	PARTNERSTVO			STARŠEVSTVO		
	So pomembne	Malo	Zelo so pomembne	So pomembne	Malo	Zelo so pomembne
Dobra nebesedna komunikacija						
Intimnost (čustvena, duhovna, socialna...)						
Spolnost						
Varnost						
Enakovredna razporeditev gospodinjskih del						
»Osebni« prosti čas						
Usklajena vzgoja otroka						
Dober pogovor						
Enakovredna skrb za otroka						
Predanost družini						
Finančna/ekonomska podpora partnerja						

8. V kolikšni meri ste na splošno zadovoljni z vsebinami šole za starše z vidika partnerstva in starševstva (ustrezno označite z X)?

	Zelo nezadovoljna/en	Nezadovoljna/en	Niti sem niti nisem zadovoljna/en	Zadovoljna/en	Zelo zadovoljna/en
Partnerstvo					
Starševstvo					

9. Kako pomembne so po vašem mnenju našteje vsebine za dobro partnerstvo?

	Popolnoma nepomembne	Nepomembne	Niti so/niti niso pomembne (ne morem se odločiti)	Pomembne	Zelo pomembne
Dojenje, hranjenje					
Nega novorojenčka, dojenčka (kopanje, previjanje)					
Ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebje					
Lajšanje porodne bolečine					
Porod					
Dihalne tehnike, relaksacija					
Osebna komunikacija med partnerjema/staršema					
Nosečnost					
Doživljanje poporodnega obdobja					
Telesne spremembe v poporodnem obdobju					
Pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom					

10. Kako pomembne so po vašem mnenju našteje vsebine za dobro starševstvo?

	Popolnoma nepomembne	Nepomembne	Niti so/niti niso pomembne (ne morem se odločiti)	Pomembne	Zelo pomembne
Dojenje, hranjenje					
Nega novorojenčka, dojenčka (kopanje, previjanje)					
Ogled porodnišnice, seznanitev s prostorom, osebje					
Lajšanje porodne bolečine					
Porod					
Dihalne tehnike, relaksacija					
Osebna komunikacija med partnerjema/staršema					
Nosečnost					
Doživljanje poporodnega obdobja					
Telesne spremembe v poporodnem obdobju					
Pravilno ravnanje in sodelovanje z novorojenčkom, dojenčkom					

11. Kako si predstavljate sebe v vlogi matere in partnerice, ter partnerja/moža v vlogi očeta in partnerja po porodu?

	Sploh si ne predstavljam	Slabo si predstavljam	Niti ja,niti ne	Kar dobro si predstavljam	Zelo dobro si predstavljam
Sebe v vlogi partnerice/partnerja					
Sebe v vlogi matere/očeta.					
Partnerja/partnerice kot partnerja.					
Partnerja/partnerice v vlogi očeta/matere.					

12. Ali je šola za starše dobro vplivala na partnerski odnos?

- a. Da
- b. Ne
- c. Delno
- d. Ne vem

13. Za vsako spodnjo trditev se opredelite glede na stopnjo strinjanja z ocenami od 1 do 5, kjer pomeni: 1 – popolnoma se ne strinjam, 2 – se ne strinjam, 3 – delno se strinjam, 4 – se strinjam, 5 – popolnoma se strinjam.

TRDITEV	1-popolnoma se ne strinjam	2- se ne strinjam	3- delno se strinjam	4- se strinjam	5- popolnoma se strinjam
Najpomembnejša naloga moškega v zakonu je, da služi denar					
Najpomembnejša naloga ženske v zakonu je, da skrbi za dom in družino					
Materinstvo je največ, kar lahko ženska doseže v svojem življenju					
Zaposlena mati lahko do svojih otrok ustvari prav tako topel in varen odnos kot nezaposlena mati					
Ženske so v sodobni družbi kljub nekaterim spremembam še vedno zatirana skupina					
Pri negi otroka, mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobila od svojega očeta v veliko pomoč.					

Bolj, kot pri negi je oče pomemben v vzgoji otroka.					
Po porodu se bo skrb za gospodinjska dela enakovredno porazdelila med mano in partnerjem.					
Pri vzgoji otroka je bolj pomembna mati					
Pri vzgoji otroka mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobila od svojega očeta v veliko pomoč.					
Pri vzgoji otroka mi bodo izkušnje, ki sem jih pridobila od svoje matere v veliko pomoč.					
Komunikacija med partnerjema je zelo pomembna za dober partnerski odnos.					
V šoli za starše sem dobila dovolj osnovnih informacij za dobro partnerstvo.					
Mislím, da sem dovolj usposobljena za starševstvo.					
Starševstva se je treba učiti.					
Skrbi me, če bom kos vsem obremenitvam po rojstvu otroka.					
Rojstvo otroka prinaša veliko sprememb v partnerskih odnosih.					
Prvi meseci po rojstvu otroka bodo ključni za dobro partnerstvo.					
Na spremembe v partnerskem odnosu sem pripravljen.					
Za dobro partnerstvo je potrebno stalno učenje.					
Partner mi bo (bom) pri porodu v veliko pomoč.					
Očetje so danes preveč potisnjeni v »ženski, materinski svet«.					
Veselím se rojstva otroka.					
V šoli za starše sem dobila osnovne informacije za dobro starševstvo.					
Po zaključku šole za starše me je manj strah poroda.					
Šola za starše je bolj namenjena potrebam žensk kot moških.					

14. Ali želite, da vaš partner sodeluje pri porodu, če da – zakaj da, če ne – zakaj ne (odgovorijo nosečnice)?

15. Ali želite sodelovati pri porodu, če da zakaj da, če ne – zakaj ne (odgovorijo partnerji)?

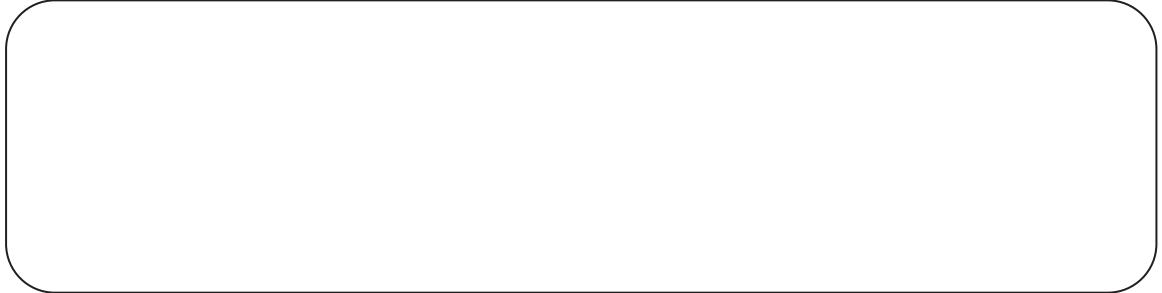
16. Koliko ste v šoli za starše izvedeli o:

	Nič	Malo	Srednje	Veliko	Zelo veliko
O vlogi partnerja					
O vajinem odnosu in spremembi po porodu					
O pomenu komunikacije, o pogovoru					
O vlogi očeta					
O vlogi matere					
O vlogi očeta pri porodu					
O vlogi očeta pri negi otroka					
Spremembah, ki jih prinaša nosečnost, porod in rojstvo v življenje moškega					
Spremembah, ki jih prinaša nosečnost, porod in rojstvo v življenje ženske					
Spremembah, ki jih prinaša nosečnost, porod in rojstvo v življenje para					
Psiholoških spremembah ženske					
Psiholoških spremembah moškega					
Vzgoji otroka					

17. Kje najpogosteje poiščete informacije na vprašanja glede partnerske in starševske vloge (označite)?

	PARTNERSTVO			STARŠEVSTVO		
	Nikoli	Včasih	Največkrat	Nikoli	Včasih	Največkrat
Pri prijateljih						
Pri materi						
Pri očetu						
Na internetu						
Pri strokovnjaku						
Iz strokovnih knjig, revij						
Poljubnih knjig, revij						
Radio, TV						
Drugje (dopišite):						

18. Katere po vašem mnenju informacije, znanja in spretnosti v zvezi s partnersko in starševsko vlogo bi želeli pridobiti v šoli za starše (napišite)?



19. Ali menite, da boste teoretična znanja lahko prenesli v prakso?

- a. Da
- b. Ne
- c. Ne vem
- d. Delno